

पृथु त्रि० प्रथ-कृ सस्य० । विस्तीर्णे स्त्रियां गुणवचनोदत्त-
त्वात् ङोप् । २चादिराजे वेनपुत्रे सूर्यवंशे नृपभेदे
पु० तदुत्पत्तिकथा भाग० ४।१५ अ० ।

अथ तस्य (वेनस्य) पुनर्विप्रैरपुत्रस्य महीपतेः । बाह्यां
मध्यमानाभ्यां मिथुनं समपद्यत । तदृद्धा मिथुनं जान-
मृपयो ब्रह्मगदिनः । स्वचुः परमसन्तुष्टा विदित्वा भगवत्-
कलाम् । एष विष्णोर्भगवतः कला भुवनपालिनी । इयञ्च
नक्ष्त्री संभूतिः पुरुषस्यानपायिनी । अथ यः प्रथमो राज्ञां
पुमान् प्रथयिता यशः । पृथुनाम महाराजो भवि-
ष्यति पृथुश्च वाः । तेन च भगवदवतारेण शुचिरी
समीकृता नानोपधीय मधिता दुहित्वेन कल्पिता च ।
तत्कथा उत्तरवाध्याये दृग्ग्रा ४।१८ अ० ।

“एवं पृथ्वाद्यः पृथ्वीं दृढः स्वसमात्मनः । दोह-
वत्सामिभेदेन क्षीरभेदं कुरुदृढ । ततो महीपतिः
प्रीतः सर्वकामदुर्घां पृथुः । दुहित्वे चकारेमां प्रेम्णा
दुहितृवत्सवः । चूर्णयन् स्वधत्तः कोट्यां गिरिकूटानि
राजराट् । मूसवहन्मिदं कैवः प्रायश्चक्रे समं विभुः
श्महादेवे भा० अ० ८ अ० । चतुर्थमन्वन्तरे काव्ये
३सप्तमिभेदे हरिवं० ७ अ० । काकत्वे अनेनसः पुत्रे
५नृपभेदे १७ अ० । अजमीढवंशे पारश्वस्य ६पुत्रभेदे
हरिवं० २० अ० । क्रोटुवंशे चित्ररूपे ७नृपभेदे
१५ अ० । ददानवभेदे २६ अ० । ८अम्भी मेदि० । १०कण-
जीरके पु० अमरः १।त्वक्पण्यां १२हिङ्गुपत्रास्य स्त्री
मेदि० १२अहिर्कने शब्दरत्नां १४महति त्रि० शब्दर०
१५विष्णो पु० । “प्राणदः प्रणवः पृथुः” विष्णुसं० ।

पृथुक पु० पृथु कं जलं प्रेयस्विनास्त्वस्य अच् । विपिटके
अमरः । तस्य चर्षणे वज्रकण्ठयोग्यात् तस्य तथात्वम् ।
अस्य क्रीवत्वमपि हिःस्त्रिचमच्च पृथुकं शुद्धं देशविशेषके
ब्रह्मवै० २।१५ अ० । पृथु कं शितोऽस्य । श्वावली इ० स्त्री
मेदि० । शिङ्गुपत्रां स्त्री शब्दरत्नां ।

पृथुकीय त्रि० पृथुकाय हितं अपूर्णं च । पृथुकहिते । पथे
यत् पृथुका तत्पार्थे त्रि० ।

पृथुकीर्ति स्त्री पृथानुजामान् वसुदेवमगिनीभेदे “पृथु-
कोत्थीं व संजघे वनवो दृढयमभः । कुरुपाधिपति-
वीतो दमवक्रो महाबलः” हरिवं० २७ अ० पृथुः
कीर्तिरस्य । २८हृदयशक्ते त्रि० ।

पृथुकोल पु० कर्म० । राजवदरे राजनि० ।

पृथुग्रीव उ० १।राजभेदे राणा० ८। २विस्तीर्णपौत्रे त्रि०

पृथुच्छद पु० पृथुच्छोऽस्य । १हरिदर्भे राजनि० । २८हृद-
पत्रयुक्ते त्रि० ।

पृथुपत्र पु० पृथूनि पत्राग्नयस्य । रक्तचयुने राजनि० ।

पृथुपलाशिका स्त्री पृथूनि पलाशान्यस्याः कप् कापि अत
इत्थम् । शय्याम् राजनि० ।

पृथुर्गुप्त पु० क्रोटुवंशे रक्तचवचपुत्रभेदे हरिवं० २७ अ० ।

पृथुरोमन् पु० पृथूनि रोमाणि रोमस्यानीयशक्तान्यस्य ।

१मत्स्ये अमरः । २८हृदोमयुक्ते त्रि० स्त्रियां वा ङोप् ।

पृथुल त्रि० पृथु+स्वाद्ये लच् पृथुः पयत्वमस्त्वस्य सिद्धां
लच् वा । १स्थले अमरः । २हिङ्गुपत्रां स्त्री जटाध० ।

पृथुलाक्ष त्रि० पृथुले अक्षिणी यस्य पचममा० । १८हृदो-
युक्ते २पुरुषय्ये चतुरङ्गपुत्रभेदे पु० हरिवं० २१ अ० ।

पृथुवक्त्र त्रि० पृथु वक्त्रमस्य । १८हृदमुखयुक्ते । २कुमारानु-
चरमाहभेदे स्त्री भा० शं० ४७ अ० ।

पृथुशिख पु० पृथ्वी शिखा यस्य । श्योनाकभेदे राजनि० ।

पृथुशेखर पु० पृथु शेखरं यस्य । पर्वते त्रिका० ।

पृथुश्रव(स) त्रि० पृथु श्रवः कर्णोऽस्य । १८हृदकर्णे अदन्तः
२कुमारानुचरभेदे भा० शं० ४६ अ० । सान्त्वस्व । २शश-
विन्दुनृपपुत्रभेदे पु० हरिवं० २६ अ० ।

पृथुमेन पु० अतुवंशे रुचिरनृपपुत्रभेदे हरिवं० २० अ० ।

पृथुस्तन्ध इ० स्त्री पृथु स्तम्भोऽस्य । शुक्रे राजनि० स्त्रियां
जातित्वात् ङोप् ।

पृथुर्वक म० तीर्थभेदे मा० ६० ६८ अ० ।

नञ् सरस्वत्यंशदेशस्थितम् यथोक्तम् “जातिशरीर-
हस्तु गङ्गाद्वारे तदास्थितः । अन्तकात् ततो दृष्टा
पुत्रान् वचनमब्रवीत् । इह त्रयो न पश्यामि नयस्य
मां पृथूदकम् । विज्ञाय तस्य तद्भावं रुद्रोक्तो तपो-
धनाः । तं वै तीर्थेषुपानित्युः सरस्वत्याजपोधनम् ।
स तैः पुत्रैः समानीतः सरस्वत्यां वसीपतः । स्मृत्वा
तीर्थगुणान् सर्वान् प्राहेदृष्टमिषत्तनः । सरस्वत्यास्तु
तीरे यः संत्यजेदात्मनस्तुहम् । पृथूदके जन्म परो नैनं
वो मरणं लभेत् । तस्मैव ब्रह्मयोन्यस्ति ब्रह्मणा यत्न
निर्मिता” बामनपु० १८ अ० ।

पृथुर्दर पु० स्त्री पृथु उदरं यस्य । १मेघे स्त्रियां जातित्वात्
ङोप् । २८हृदृङ्गौ त्रि० हारा० । स्त्रियां क्वाङ्त्वात्
वा ङोप् ।

पृथ्वादि पु० “पृथ्वादिभ्य इमनिच् वा” पा० भावे इमनिच्
प्रत्ययनिमित्ते शब्दमये स च पा० ८ उक्तो यथा